

MESARSKI LIST

UREJUJE DEMŠAR MIRKO, LJUBLJANA VII, VODNIKOVA 194

IZDAJA KONZORCIJ, LJUBLJANA, TELEFON ŠT. 42-89

TISKALA ZADRUŽNA TISKARNA V LJUBLJANI (MAKS BLEJEC). — IZHAJA ČETRTLETNO

Vsem občinam in mesarjem dravske banovine!

Domači aparati za omamljanje živine, preizkušeni od kmetijskega ministrstva

Ker so strelni aparati za omamljanje klavniške živine z ozirom na okrožnico kmetijskega ministrstva z dne 23. oktobra 1937 št. 79.614/IV in pa na okrožnico kr. banske uprave dravske banovine z dne 7. decembra 1937 št. III/5 No. 7.049/27 v zadnjem času med vsemi mesarskimi potrebščinami pač najbolj stopili v ospredje ter med mesarji in v občinskih upravah vzbudili mnogo zanimanja in komentarjev, nekod tudi nevolje, zato si dovoljujemo tudi v tej številki spregovoriti nekaj besed o omenjenih aparatih.

Zadeva glede uvedbe teh aparatov je namreč že začela svojo razvojno pot, katere prva faza sta bili zgoraj omenjeni okrožnici. Ti okrožnici sta brezpogojno vsem občinam predpisali nabavo aparata, vendar je zaradi skrajno pretirano visoke cene (2.050 din) nastala reakcija, da so se celi okraj občin nabavi tega aparata odločno uprli, v čemer so za enkrat vsaj deloma uspeli.

V nadaljnjo fazo je stopila zadeva v trenutku, ko je ena izmed naših domačih tvrdk, firma Grudnik, pričela z izdelovanjem teh aparatov doma v naši državi in jim ceno neverjetno znižala, tako da se dobi danes domač, inozemskemu popolnoma enakovreden aparat že za 950 din, lažji modeli pa še ceneje. S tem je postala možnost nabave teh predpisanih aparatov zelo olajšana. Ko je to zvedelo kmetijsko ministrstvo, veterinarski oddelek, je takoj zahtevalo od omenjene tvrdke, da mu pošlje en svoj aparat na vpogled in preizkušnjo, da bi se tako mogli ukreniti v nadaljnji koraki v pogledu obvezne uvedbe sodobnega in humanega načina klanja. Tvrdka Grudnik je aparat takoj poslala ministrstvu, ki ga je pod nadzorstvom posebne komisije preizkusilo v beograjski mestni klavnici ter o preizkušnji dostavilo sporočilo, katerega prinašamo spodaj v prepisu:

Kraljevina Jugoslavija
Ministarstvo poljoprivrede
Veterinarsko odelenje
Br. 37.453/IV 12 maja 1938
u Beogradu

P. n. Tvrdka »Grudnik«, mesarske potrebščine

Ljubljana-Dravljje 103.

U vezi Vašeg pisma od 26 aprila tek. god. u predmetu isprobavanja Vašeg aparata »Goljar« za omamljivanje stoke pre klanja izveštavate se, da je ovo Ministarstvo izvršilo komisijsko isprobavanje pomenutog aparata na ovd. Gradskoj klavnici sa povoljnim rezultatom.

Beograd, 17 maja 1938. godine.

Zig.

Po naredbi Ministra poljoprivrede:
Načelnik.

S tem aktom so ti domači aparati uradno, z najvišje za to kompetentne oblasti v državi potrjeni in preizkušeni ter spoznani kot sposobni služiti svojemu namenu. Dejstvo, da so se domači aparati mogli tako hitro uveljaviti in dobiti priznanje od najvišje instance, je gotovo eden najboljših dokazov za njih kvaliteto in konstrukcijo.

Vzporedno s pojavom domačih aparatov na trgu mesarskih potrebščin se je že začela huda konkurenčna borba med posameznimi zastopniki, podzastopniki in potniki, ki prodajajo te aparate, toda inozemske — in med domačimi aparati. Posledica tega konkurenčnega boja je silen padec cen tem aparatom, tako da je danes že nesmiselno govoriti o ceni 2.000 din za aparat. Cene se gibljejo od 700 do 1.400 din. Tudi je samo posledica tega konkurenčnega boja dejstvo, da je mogoče dobiti te aparate tudi na obroke z neznatnim poviškom na ceno.

Konkurenčna borba je v zadnjem času že gotovo dosegla svoj maksimum, a cene aparatov na drugi strani svoj minimum. Tako nam je znano, da se dobe domači aparati, proizvodi tvrdke Grudnik, mesarske potrebščine, Ljubljana-Dravljane, ki so danes brez dvoma najcenejši, že po sledečih cenah:

Model »Goljar« I. v teži c. 2.20 kg	din 700.—
Model »Goljar« II. v teži c. 2.60 kg	din 950.—
Model »Goljar« III. specialni klavniški tip v teži c. 3.20 kg	din 1400.—

Te cene predstavljajo v znižanju gotovo popolnoma skrajno mejo in ni pričakovati, da bi še ponovno padle, saj nasproti ceni 2.050 din, kot je bila prvotna cena aparatom, predstavljajo ogromno znižanje. Verjetno pa je da bodo cene aparatom kmalu zopet poskočile, kar se dogaja pri vsakem konkurenčnem boju.

Z ozirom na dejstvo, da se te pištole sedaj izdelujejo doma in da je zaradi njih skrajno nizke cene nabava pištole omogočena vsakemu mesarju, toliko lažje občini, je verjetno, da bo kmetijsko ministrstvo v najkrajšem času izdalo naknadno odredbo za oblikatno uvedbo teh pištol in obenem določilo sankcije nasproti tistim, ki si pištole ne bi nabavili ali je ne uporabljali.

To bi bila tretja faza v razvoju uvedbe teh aparatov. Z nastopom te faze, kar se bo verjetno zgodilo, bodo s stoddostno gotovostjo cene aparatom znatno poskočile. Zato priporočamo vsem občinam in mesarjem samim, da izkoristijo ta konkurenčni boj in si takoj nabavijo pištole, ker se ne more predvidevati, koliko časa bodo ostale cene na tej stopnji.

Sicer pa priporočamo nabavo teh aparatov ne samo iz razloga, ker so cene danes tako nizke in ker morda v bodoče ne bodo več, temveč iz razloga, ker sami zagovarjamo uvedbo humanega načina klanja v naši državi. Ne moremo pa zagovarjati izgovorov, da je nabava aparatov luksuz, kot da bi bila humanost, ki jo dolgujemo trpeči živini, luksuz, ne pa kulturna potreba. Tudi ima uvedba humanega klanja svoj velik vzgojni pomen v pogledu srčne vzgoje širših plasti našega naroda. Na drugi strani pa to zahteva od nas tudi naš prestiž in ugled nasproti inozemstvu. Naša država ima široko razvit tujski promet in tem tujcem naj bi se ne nudila dan na dan prilika, opazovati naš toliko primitivni, zastareli in nečloveški način ubijanja klavniške živine.

Ker pa smo prepričani, da imajo kot priporočilo največji uspeh le izjave občin in mesarjev, ki te aparate že v svojih klavnicah uporabljajo, zato navajamo nekaj referenc, ki nam jih je v svojem dopisu sporočila tvrdka Grudnik in ki vse z največjim zadovoljstvom uporabljajo njen strelni aparat. Od vseh spodaj naštetih morete zvedeti neštete prednosti, ki jih ima aparat pred sekirjo (da pri tem ne upoštevamo etičnega momenta), pri njih se morete prepričati o kvaliteti in funkciji tega domačega aparata. Prepričani smo, da Vam bodo glede Vaših vprašanj radi stali na uslugo. Tako na primer mesarji:

G. Šerjak, Ježica.	Mestna klavnica v Beogradu.
G. Jager, Št. Vid nad Ljubljano.	Občina Medvode.
G. Mrežar, Št. Vid nad Ljubljano.	G. Hvalec, Rogaska Slatina.
G. Klanjšek, Št. Jurij.	G. Kozlevčar, Šoštanj.
G. Pfeifer, Goričane, pošta Medvode.	G. Kolenc, okr. veterinar, Dravograd.

Brez dvoma najboljša referenca za tvrdko Grudnik pa je tvrdka Slamič Franc, tovarna mesnih konzerv, Ljubljana-Vič. Ta tvrdka je v preteklem mesecu pričela z izdelovanjem velike množine konzerv za našo vojsko in v ta namen kolje dnevno približno 20 težkih volov in bikov in pri tem uporablja aparat »Goljar« II., ki ga

je dobavila trdka Grudnik. Aparat funkcionira vseskozi brezhibno in v največje zadovoljstvo trdke same, kakor tudi vojaške komisije, sestojee iz treh višjih tistnikov, ki to klanje nadzorujejo. Tej edini privatni klavnici je dalo več podjetnikov svoje pištole v preizkušnjo, vendar je tovarna obdržala v uporabi edino pištolo trdke Grudnik. To je neizpodbiten dokaz, da Gradnikova pištola vse inozemske ne samo doseza, temveč tudi prekaša.

Omenjena trdka sporoča dalje, da bo imela te aparate razstavljene v večji množini na letošnjem Ljubljanskem velesejmu v paviljonu »H«, na zunanjem oglednem prostoru, od 4. do 15. junija. Tam se bo lahko vsak občinski funkcionar ali organ in vsak mesar na svoje oči prepričal o kvaliteti, izdelavi in konstrukciji teh pištol, o načinu uporabe, o njih funkciji in o vsem, kar je za uporabljanje pištole potrebno vedeti. Vsakdo izmed zgoraj omenjenih bo lahko streljal z aparatom v za to pripravljeno desko in se na ta način popolnoma priučil ravnanju s pištolo. Ker se tako ugodna prilika ne bo več kmalu nudila, zato mi s svoje strani vabimo vse občinske funkcionarje in mesarje, posebno pa vse mestne in okrajne veterinarje, da si te aparate na velesejmu ogledajo (pri čemer morejo izkoristiti polovično voznino v Ljubljano) in ob tej priliki tudi nabavijo.

Dovoljujemo si pripomniti še nekaj o priboru, ki k aparatu spada. Pri nabavi aparata zahtevajte, da je v ceni vračunan tudi razdiralec mozga in pa ključ za odvijanje že rabljenih patronov iz aparata. Posebno bodite pozorni glede razdiralca mozga, kajti znano nam je, da istega nekateri zastopniki separatno zaračunajo po 150 din za komad, kar je vsekakor daleč pretirano. Razdiralec mora biti v ceni aparata že vključen, sicer rajši sprejem oziroma nakup aparata odklonite.

Tudi se prepričajte, kako aparat funkcionira, in sicer s poizkusnim strelom v in pol do 2 colli debelo smrekovo desko. Če je aparat prelahak, bo udaril nazaj. Zato Vam prelahkih aparatov sploh ne priporočamo. Za uporabo na podeželskih in privatnih klavnicah, to je za mesarje, se priporočajo aparati v teži okrog 2,50 kg, ker bi vsi aparati izpod te teže pri ubijanju težje živine udarjali nazaj in tako ne dosegli svojega namena. Aparati izpod teže 2,50 kg so uporabni le za ubijanje prašičev, koz, telet, ovc in lažjih krav. Ker pa se morejo te živali ubijati tudi z aparatom v teži 2,50 kg, s katerim pa obenem ubijamo tudi vse ostale, težje vrste živine, zato je nabava manjšega aparata prav za prav brezpredmetna.

Obččinam, ki aparat posojajo drugim mesarjem ali ga uporabljajo na svojih klavnicah, pa priporočamo aparat v teži okrog 3,20 kg, ker je ta povsem zanesljiv, vztrajen, zelo trpežen, kar je prav pri množestvenem klanju nujno potrebno, poleg tega pa aparat pri uporabi vsled svoje teže v nobenem primeru ne udari nazaj. Posebno pa se priporoča obččinam težji aparat še iz razloga, ker morajo občine aparat izposojati tudi privatnikom in med temi tako imenovanim kmečkim klavnicam, za njih tako imenovano zasilno ali kmečko klanje.

Pri takem zasilnem klanju je več ali manj verjetno, da dobi aparat v roke nekdo, ki z njim ne zna ravnati tako, kakor je potrebno. Zato mora biti aparat za tako uporabo primerno konstruiran, kar je v večini primerov doseženo pri težjih aparatih.

Končno moramo pripomniti, da se omenjeni odredbi v prvi vrste nanašata na zasilno ali kmečko klanje in to prav iz stališča humanosti. Upravičeni smo trditi, da je to nečloveško mučenje živali očitno le pri kmečkem klanju, ko nima klavec niti dovolj prakse, še manj pa potrebnega orodja za ubijanje. V največ primerih zadostuje kaka ročica, poleno ali sekira za sekanje drv, s katero se udriha po živali, dokler pač ne pade v neznosnih mukah in bolečinah. Na mesarje se ta poudarek nečlovečnosti in nehumanosti prav gotovo ne more toliko nanašati, ker so oni opremljeni s potrebnim orodjem, poleg tega pa imajo v ubijanju dovoljno potrebno prakso. Iz teh razlogov sklepamo, da se torej ta odredba v prvi vrsti nanaša na tako imenovano zasilno ali kmečko klanje. In zato priporočamo občinskim upravam, da si nabavijo aparate v teži 3,20 kg, ker so ti aparati pač konstruirani za tako množestveno uporabo in pri katerih je tudi že v konstrukciji predvidevana možnost nestrokovnega uporabljanja in ravnanja z aparatom.

Končno opozarjamo vse občinske uprave in vse mesarje, naj bodo pri nakupu predvidni glede cen aparatov. V prvem delu našega članka smo navedli približne cene aparatov danes in teh naj se vsakdo pri nabavi drži. Vsaka višja cena, kot pa so naše navedene, gre le na račun raznih zastopnikov in podzastopnikov, ki te aparate preprodajajo, morda iz druge, tretje ali četrte roke, kar ceno seveda občutno zviša. Vse to pa gre na račun mesarjev oziroma tistih, ki si te aparate nabavljajo.

**I. Jugoslovansko mesarsko podjetje
za izdelavo mesarskih potrebščin**

GRUDNIK

LJUBLJANA - DRAVLJE

vabi vse mesarje in prekajevalce na ogled svojega razstavnega oddelka na običajnem mestu v paviljonu „H“ zunaj, na letošnjem

Ljubljanskem velesejmu od 4. do 13. junija 1938

Razstavljamo vsakovrstne mesarske potrebščine, kot stroje za predelavo mesa, „Rostfrei“ reme vseh dimenzij in oblik, aparate za ubijanje živine, ročne in strojne nože, mesorezne stroje, konzole za steklene nastavke za na pult, klešče za šunko, razne mesarske kljuke itd.

Izkoristite polovično vožnjo!

XVIII. LJUBLJANSKI VELESEJEM

43. RAZSTAVNA PRIREDITEV

4. DO 13. JUNIJA 1938.

Polovična voznina na železnici. Pri blagajnah železniških postaj kupite **rumeno železniško izkaznico za din 2**—

Sejmišče obsega 40.000 m², preko 600 razstavljalcev 14 držav.

Posebne razstave: „Cesta“ — Francija — Pohištvo — Avtomobili — Tekstil — Ženska domača obrt. — **Lepo zabavišče.**

10. DO 12. JUNIJA: III. DRŽAVNI TRGOVSKI KONGRES

Vstopnica daje lastniku pravico do nagradnega žrebanja.

Vrednost dobitkov preko 75.000 dinarjev.

Aparati za omamljanje klavne živine — model „Goljar“

Navodilo za uporabo. Aparat »Goljar« naj se uporablja za omamljanje vseh vrst klavniške živine. Za omamljanje prašičev, telet, ovc in koz se uporabljajo zeleni patroni, za omamljanje krav, telic in lahkih voličev rumeni patroni, za vole modri in za bike rdeči patroni. Pred uporabo se odvijte vrhnja glava aparata (vžigalnik — patronski ubijač) na levo, v luknjo se vtakne patrona in vžigalnik zopet privije nazaj. Vrhnja okrogla matica se do konca izvleče, tako da se prožilec napne. Nato se aparat nekoliko čvrsto nastavi živali na glavo, in sicer brezpogojno in sigurno nad možgani (glej slike in označbe na drugi strani), prožilec se sproži, nakar vsaka žival zanesljivo pade. Pri prašičih in govedih se aparat nagne nekoliko proti tlom, tako da tvori z glavo malo manj kot pravi kot, odprt proti tlom.

Čiščenje aparata. Čiščenje aparata je enostavno. Vžigalnik se sname, odvijte se druga matica na njem in vlije nekaj kapljic dobrega strojnega olja vsaj vsakega pol leta enkrat. Spodnji del aparata je treba očistiti pri normalni uporabi po vsakem tretjem strelu, pri množestveni uporabi pa vsak dan in to na ta način, da se odvijte spodnji vijak, potegne iz aparata igla z gumo in peresom, se vse te dele dobro obriše in razen gume namaže s strojnim oljem. Glavno cev je treba v notranjosti očistiti s petrolejem in nato namazati z oljem. Tako očiščen aparat se nato zopet sestavi in uporablja dalje. Čim pogosteje ga boste tako čistili, tem hvaležnejši Vam bo aparat sam in še jaz. Ne sme pa se za čiščenje uporabljati navadno jedilno ali kako drugo olje, mast, loj itd., kajti pri uporabi teh mazil bo aparat skoraj gotovo odpovedal.

Garancija. Za aparat »Goljar« II. velja garancija za dobo 5 let, za »Goljar« III. pa za 10 let. Od garancije je izključena normalna obraba gume, peresa ter ubijalne in vžigalne igle. Vse drugo se v garancijski dobi v primeru nastalega defekta popravi in nadomesti brezplačno, vendar to le pod pogojem, da je bil aparat vedno uporabljan po gornjih navodilih. Prosti strelji niso dovoljeni, poizkusni pa so dovoljeni le na 1 do 2 coli debelo poizkusno desko, sicer pa se tudi poizkusni strelji ne priporočajo. Pri zlorabi s prostimi strelji garancija ne velja, ker se s takimi nepotrebnimi strelji deformira guma in pero ter aparat sam. Aparat naj se uporablja samo po potrebi in potem bo vedno funkcioniral v Vaše največje zadovoljstvo. Tudi velja garancija za aparat le, ako se uporabljajo samo patroni, ki jih lahko naročite pri moji firmi, ker druge patrone so lahko eksplozijsko prešibke ali premočne in bi aparat lahko odpovedal. Guma in pero se zaračunata separatno 10 din za komad in se morata zamenjati po kaki stokratni uporabi ter zanje garancija ne velja.

Ministrstvo za poljedelstvo, oddelek za veterinarstvo, je zaznalo, da se te pištole izdelujejo v moji delavnici in je z ozirom na to s svojim aktom z dne 12. aprila 1938 št. 29./208/IV zahtevalo, da mu pošljem eno pištolo na vpogled in praktično preizkušnjo. To sem tudi storil in po pregledu in komisijski preizkušnji v beograjski klavnici mi je ministrstvo poslalo akt naslednje vsebine:

Kraljevina Jugoslavija
Ministarstvo poljoprivrede
Veterinarsko odelenje
Br. 37.453/IV 12 maja 1938
v Beogradu.

P. n. Tvrđka »Grudnik«, mesarske potrebšćine

Ljubljana-Dravljje 103.

U vezi Vašeg pisma od 26 aprila tek. god. u predmetu isprobavanja Vašeg aparata »Goljar« za omamljivanje stoke pre klanja izveštavate se, da je ovo Ministarstvo izvršilo komisijsko isprobavanje pomenutog aparata na ovd. Gradskoj klanici sa povoljnim rezultatom.

Beograd, 17 maja 1938 godine.

Žig.

Po naredbi Ministra poljoprivrede:
Načelnik.

Nekdaj nečloveško.

Danes času primerno.

Strelni aparat „Goljar“.

Aparat »Goljar« II. tehta okrog 2.60 kg in je namenjen omamljanju vseh vrst klavniške živine. Priporočljiv je zlasti tistim mesarjem, ki koljejo v lastnih klavnicah. Cena tega aparata je 950 din.

Poleg tega imamo še dve tipi aparatov, in sicer:

Aparat »Goljar« I. je težak okrog 2.30 kg in je namenjen za omamljanje prašičev, telet, ovc, koz in lažjih krav. Cena tega aparata je 700 din.

Aparat »Goljar« III. je najtežji, specialni klavniški model. Tehta okrog 3.20 kg in stane 1.400 din.

V ceni vseh aparatov je že vključen razdiralec mozga in vse potrebno, kar k aparatu spada. Aparat dajemo tudi na obroke.

Aparatov, lažjih od 2.30 kg, ne kupujte, ker niso sigurni in radi, zlasti še pri težji živini, udarjajo nazaj.

Se priporočamo!

GRUDNIK

zavod za mesarske potrebščine, LJUBLJANA-DRAVLJE 103. Telefon 42-89

CREVA!

Nove snižene cene!

Tražite cenik!

CREVA!

M. Sertić - Zagreb

Horvaćanska c. 21

Telefon 24-565

Telegram: Emserić Zagreb

CREVA!

CREVA!

A. SLEZAK

Ljubljana - Koseze 33

samoprodaja 'frigomat' apar-
tov za klanje živali in nabojev
(patronov) ter hladilnih naprav

Creva

po najpovoljnijim
cenama mogu
se dobiti kod

D. D. za izradu creva
Subotica

Kupujemo stalno svakovrsna creva

Ukusne, praktične, higijenske

pergament-kese za mast
od $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ in 1 kg sadr-
žine, pergament uložci
za sanduke za mast od
25 kg sadržine prodavaju
u svim količinama

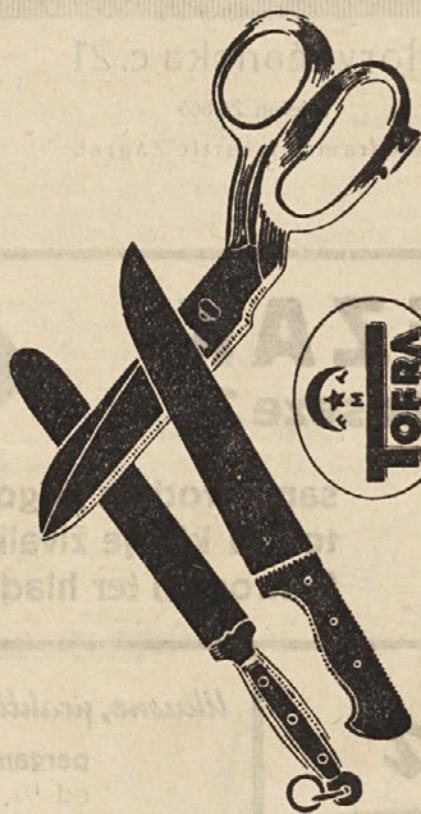
„PATRIA“

INDUSTRIJA ZA PRERAD-
BU PAPIRA I LEPENKE

OSIJEK, ANINA ULICA 10

POVSOD
DOBITE
OSTRILA
IN VOLK
TOFRANOŽE

F. T O M A Ž I Č - M A R I B O R

ZAK. ZAŠT. ZNAK

TRAŽITE NAŠ KATALOG

DOMAČA TVORNICA FINIH ČELIČNIH NOŽEVA I ŠKARA

KAKOVOST
ZAJAMČENA
BLAGO I
DOMAČE
KUPUJTE